

SAÜ
KYULUSLARARASI
İLİŞKİLER TEORİLERİ

TIM DUNNE, MILJA KURKI VE STEVE SMITH

ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİLERİ

Disiplin ve Çeœitlilik

TIM DUNNE, MILJA KURKI VE STEVE SMITH

Tim Dunne, Milja Kurki ve Steve Smith'in editörlüğünde ortaya çıkan bu eser Uluslararası İliœkiler alanında uzman akademisyenler tarafından kaleme alınmıştır. Tim Dunne, Milja Kurki ve Steve Smith'in editörlüğünde ortaya çıkan bu eser Uluslararası İliœkiler alanında uzman akademisyenler tarafından kaleme alınmıştır. Tickner'den Feminizmin, Mearsheimer'dan Yapısal Realizmin, Grovogui'den Post-kolonyalizmin, Dunne'dan İngiliz Okulunun, Folker'dan Neoliberalizmin, Hay'den Uluslararası İliœkiler teorileri ve Küreselleœmenin, Russet'dan Liberalizmin okunabileceği ve Uluslararası İliœkiler teorilerinde literatüre girmiœ diğer yaklaœımların bulunduğu eser, uluslararası iliœkiler bölümü öğrencileri için temel bir ilham niteliği taşımaktadır.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
KÜLTÜR YAYINLARI

9 786055 071143

ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİLERİ

Disiplin ve Çeœitlilik

TIM DUNNE, MILJA KURKI VE STEVE SMITH

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINLARI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİLERİ

Disiplin ve eřitlilik

EDITÖRLER

TIM DUNNE, MILJA KURKI ve STEVE SMITH

Çeviren: Özge Kelekçi

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINLARI

Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları -11-

Uluslararası İlişkiler Teorileri

Disiplin ve Çeşitlilik

Editörler: Tim Dunne, Milja Kurki ve Steve Smith

Çeviren: Özge Kelekçi

Kitabın Özgün Adı: International Relations Theories (Discipline and Diversity)

Copyright © Oxford University Press, 2010

Çeviri Editörü ve Yayın Koordinatörü

Nebi Miş

Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları

Sakarya Üniversitesi Esentepe Kampüsü, Ortadoğu Enstitüsü

54187 Serdivan Sakarya

Tel: 0 264 295 36 02 / **Faks:** 0 264 295 55 62

Sertifika No: 27377

Web: www.ormer.sakarya.edu.tr

E-Posta: kulturuyayinlari@sakarya.edu.tr

1. Basım

Mart 2016 - Sakarya

ISBN: 978-605-5077-14-3

Çeviri Editör ve Yayın Koordinatör Yardımcıları: Ömer Behram Özdemir - Mustafa Caner

Kapak Tasarımı: Sadullah Hatam

Tasarım - Baskı Hazırlık: Uluslararası Piri Reis Kültür Ajansı

Rabat Sokak 27/2 Gaziosmanpaşa - Ankara

Tel: 0 312 431 21 55

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvencin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2

34310 Haramidere/İstanbul

Tel: 0 212 412 17 00 **Sertifika No:** 12026

Bu kitabın Türkiye yayın hakları Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınlarına aittir.

İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Kitabın Mantığı

Kitabımızın *ethosunun* dayanak noktaları teori ve Uluslararası İlişkiler (UI) disiplininin doğası üzerine bir dizi tematiktir. Bu terimi kullanırken büyük harfli UI'nin Uluslararası İlişkilerin akademik çalışmalarını ve küçük harfli uluslararası ilişkilerin disiplininin araştırmalarının nesnesi (küresel bir düzeyde aktörler, menfaatler, kurumlar ve kimlikler) için bir kısaltma arasındaki farkı işaret ettiğine dair önemli uzlaşmayı göz önüne alıyoruz. Bu ayrım bizim UI'nin bir disiplin olarak bilgi sosyolojisini araştırmamıza olanak sağlar: ne zaman ve nasıl ayrı bir konu haline gelmiştir, ne tarz meseleler öğretilmektedir, konu nerede çalışılmaktadır, ne tarz araştırmalar fon alır. Eğer bu ayrışmayı ortadan kaldırırsak disiplinden uluslararası ilişkilerin gerçek dünyasını kuran etkileşimlere doğrudan bir eşitlik olduğunu varsaymış oluruz.

Bu kitabın dayanakları o zaman hangi tematiklerdir? Aşağıda yedi dayanağın altını çiziyoruz:

1. Teori disiplinin ağırlık merkezidir. Akademik Uluslararası İlişkiler geniş bir alandır. Çok etkin bir dizi alt-alan içerir, ki bunlardan çoğu uygulamalı gündemlere sahiptir. Alanın ağırlık merkezinin UI teorisi olduğunu söyleyebiliriz (sonuç bölümünde Ole Waever'in belirttiği gibi). Disiplinin tarihlerinin büyük teorik çekişmeler veya tartışmalar üzerinden haritalandırılması hiç de tesadüfi değildir.

2. Teori uluslararası ilişkiler dünyasını açıklamamıza yardımcı olur. Tüm yazarlarımız bölgecilik, kimlik, güvenlik ya da dış politika üzerine çalışıp çalışmamalarından bağımsız olarak teorinin dünya politikasının dinamiklerini açıklamakta merkezi rolde olduğu konusunda uzlaşmaktadır. Daha grafik olarak açıklayacak olursak, teoriden kaçacak yerimiz yoktur; nedensellik, yorum, yargı ve eleştiriyle ilişkilendenmekten başka alternatif yoktur. Giriş ve sonuç bölümleri bir oranda teorinin ne olduğuyla, nasıl farklı yorumlandığı ve teorinin dünyaya uygulanmasında meselenin ne olduğuyla uğraşmaktadır.

3. Teorik çeşitliliğe değer verilecektir. UI teorisindeki tüm kitaplar bir dizi farklı teorik pozisyonu içerir, özellikle de Realizm, Liberalizm ve Marksizm gibi tarihsel olarak egemen gelenekleri: son zamanlarda özellikle ABD temelli çalışmalarda inşacılığı da karışıma eklemek yaygındır. Çeşitliliği savunmak adına biz daha da ileri gidiyoruz. Bu dördüne İngiliz Okulu'nu (son on yılda yeniden canlanmaktadır), Feminizm ve Postyapısalcılık (1980lerden bu yana güçlü bir eleştirel ses yükseltmektedirler) ve Postkolonyalizm ile yeşil teori üzerinden iki görece daha yeni teori. Bölümlerin sırası bir bütünlük içermektedir, başlangıçta yerleşik teoriler dururken daha yeni teoriler

kitabın sonundadır. Bu demek değildir ki biz yerleşik geleneklerin 'eski' oldukları için hiçe sayılmaları gerektiğine inanıyoruz: aslında realizm ile Neorealizm ve Liberalizm ile Neorealizme ayırdığımız dört bölüm bu zengin teorik perspektiflere gösterdiğimiz önemin altını çizmekte aynı zamanda onların önemli hatalarının varlığını da kabul etmektedir.

4. Teorik çeşitlilik sınanacaktır. Üçüncü maddeyle bağlantılı olarak teorik çeşitliliğe atfettiğimiz olumlu değer evrensel bir ortaklaşma olmadığının farkındayız. Pek çok yerleşik akademisyen disiplinin merkezinin –devletler arası çatışma ve işbirliği dinamiklerine odaklanma- boşaltıldığını söyleyecektir. Biz buna katılmıyoruz. Ne kadar çok olursa o kadar iyi, teorik çoğulcuğun yalnızca eski konuların yeni biçimlerde tartışılmasını değil aynı zamanda değişen tehdit ve potansiyellerle daha doğrudan konuşabilecek yeni gündemlerin ortaya çıkmasını da sağlamaktadır. Steve Smith'in giriş bölümünde gösterdiği gibi akademinin kalın duvarları içerisinde bu tartışma büyük bir anksiyeteye neden olmuştur. Test edilebilir hipotezler olarak formüle edilen bir dizi önerme olarak teorinin özellikle daha dar bir kavramsallaştırmasına bağlı olanlar *disiplin* çeşitliliğini boş yere aramaktadırlar.

5. Teorik çeşitliliğe dair sınırlar bağlamında kitabın teorik çeşitliliğin sınırları olup olmadığına dair net bir yanıtı yoktur. Diğer yandan yeni seslerin duyulması için ortaya koyduğumuz argüman geleceğe doğru yankılanmalıdır. Ancak öte yandan, Ole Waever'in varolan perspektifler *içerisinde* teorik yenilenmenin daha mümkün olduğu görüşüne katılıyoruz (bu nedenle kapsayıcı her bir teori altında farklı 'kanatların' ortaya çıkması bölümlerin kendi içlerinde tartışılmaktadır).

6. Teoriler arasında tercih. Teorik çeşitliliği savunanların –sıklıkla da öğrenciler tarafından sorulan- bu teoriler arasında nasıl tercih yapılacağına dair soruları yanıtlaması gerekmektedir. Giriş bölümü bu meseleye detaylı biçimde yaklaşmaktadır. Bu aşamada okurlarımıza her bir yazarımızın kendi özel teorisini savunduğunu hatırlatmak isteriz. Milja Kurki ve Colin Wight'ın ilk bölümde belirttiği gibi teorisyenlerin kendi fikirlerini 'sattıklarını' hatırlamak önemlidir. Her zaman kendi pozisyonlarının zayıflığını kabul etmek istemeyebilirler, ki bu nedenle 'alıcılar'ın alternatifleri okuması önemlidir.

7. Çeşitlilik ve disiplinin yeniden keşfedilmesi. Sondan bir önceki bölümde Colin Hay önceki onüç bölümden farklı olarak belirli bir Uİ teorisini 'ikna edici biçimde sunmaya çalışmamaktadır. Bunun yerine okur bu bölümde Realizm gibi anaakım Uİ teorileri üzerinde küreselleşmenin yarattığı etkiyi görecektir. Küresel politikadaki değişikliklerin tüm disiplinin meşruiyetini sorun haline getirmesiyle bitirmek yerine, Bölüm 14'te Hay, Bölüm 15'te ise Waever Uluslararası İlişkiler'in süregiden dayanıklılığını garanti altına alacak güçlü yapıların varlığını kabul ederler.

Kitabı Nasıl Kullanabiliriz?

Öğrencilerin kitabı farklı biçimlerde okumalarını ve aynı zamanda derslerde de kitabın farklı amaçlarla kullanılmasını memnuniyetle karşılız. Öyle ya da böyle tüm Uİ teori derslerinin bu ciltte kapsanan temellerin *bazılarını* tartışacağını tahmin edebiliriz. Aynı biçimde yalnızca çok az sayıda Uİ teori dersi bizimle tamamen *aynı* zemini paylaşacaktır.

Kitap öğrencilerin ve eğitimcilerin bölümleri özgür biçimde okuyabilecekleri bir biçimde hazırladık. Ancak ilerlemeyi yerleşik olandan başlayarak daha yakından takip edecek dersler için birikimli öğrenme bakımından bir geri ödeme olacağını söyleyebiliriz. Bu durumunun özellikle de giriş ve iki sunuş bölümü için geçerli olduğunu düşünüyoruz, bu bölümler Uİ teorisi ve sosyal bilimler, Uİ teorisi ve etik araştırma arasındaki ilişkiyle alakalı bağlamsal meseleleri kapsamaktadırlar. Dahası, farklı bölümler arasında benzer konular beraber örülmektedir –inşacılığı anlamak okura bir sonraki bölümde feminist inşacılıkla ne kast edildiğini anlamak konusunda yardımcı olacaktır.

Her bir bölüm aynı formatta kurulmuştur; bu kitap John Baylis ve Steve Smith'in editörlüğünü yaptığı *Globalization of World Politics (Dünya Politikasının Küreselleşmesi)* –yine Oxford Üniversitesi yayınlarından basılmış ve dördüncü baskısına ulaşmıştır– gibi ders kitaplarının da yüksek oranda başarılı olduğunu ispatladığı pek çok öğrenme aracını kullanmaktadır.

Teşekkür

Oxford Üniversitesi Yayınları'ndan Ruth Anderson ve Nicki Sneath'a çok şey borçluyuz. Her iki baskı boyunca da bu kitap hakkında çok iyimserdiler ve katkılarına değer biçemeyiz. Aynı zamanda birinci baskının editöryel asistanlığını yapan Jodie Hobbs ile ikinci baskı için birleştirilmiş bir kaynakça ile terimler sözlüğünü hazırlamamızda yardımcı olan Madeleine Fagan'a teşekkür etmek istiyoruz.

Son borcumuz öğrencilerimizdir. Böylesi bir projede yer almak teori hakkında konuşma deneyimimizin ortaklığında heyecanlanan (ve kimi zaman hüsrana uğrayan) öğrencilerimiz olmadan düşünülemezdi bile. Özel olarak, üç editör bu deneyimi doğrudan yaşamışlardır, Steve Tim ve Milja'ya 1980lerin sonlarında Doğu Anglia Üniversitesi'nde ve 2000lerin başlarında Aberystwyth'de ders vermiştir. Bu kitap eğer gelecek kuşağın zihinlerinde Uluslararası İlişkilerin sürekli değişen haliyle eleştirel biçimde ilişkilene ruhunu yaratırsa başarılı olmuş olacaktır.

Tim Dunne, Milja Kurki, Steve Smith
Mayıs 2009

İçindekiler

Önsöz	iii
Teşekkür	vii
Detaylı İçerik	xi
Yazarlar Hakkında	xvii
Öğrenme Araçları Rehberi	xxiii
Giriş: Uluslararası İlişkiler Teorisinde Çeşitlilik ve Disiplinerlik	1
Steve Smith	
1 Uluslararası İlişkiler ve Sosyal Bilimler	13
Milja Kurki ve Colin Wight	
2 Normatif Üi Teorisi	33
Toni Erskine	
3 Klasik Realizm	54
Richard Ned Lebow	
4 Yapısal Realizm	72
John J. Mearsheimer	
5 Liberalizm	90
Bruce Russett	
6 Neoliberalizm	111
Jennifer Sterling Folker	
7 İngiliz Okulu	129
Tim Dunne	
8 Marksizm ve Eleştirel Teori	149
Mark Rupert	
9 İnşacılık	168
K. M. Fierke	
10 Feminizm	185
J. Ann Tickner ve Laura Sjoberg	
11 Postyapısalcılık	203
David Campbell	

12 Postkolonyalizm	226
Siba N. Grovogui	
13 Yeşil Teori	243
Robyn Eckersly	
14 Uluslararası İlişkiler Teorisi ve Küreselleşme	263
Colin Hay	
15 Tüm Bu Tartışmalardan Sonra Hala Bir Disiplinden Söz Edebilir miyiz?	281
Ole Wæver	
Terimler Sözlüğü	303
Notlar	313
Dizin	319